

Jovan veselinov žarko (1906-1982)

likovni prilozi u ovom broju: slike i crteži velizara krstića

POLJA

ČASOPIS ZA KULTURU, UMETNOST I DRUŠTVENA PITANJA

NOVI SAD – GODINA XXVIII – CENA 40 DIN.

februar

'82.

broj 276.

tematski blok: aspekti krležinog dela (57-71 str.)

prašina

jovica aćin

ČOVEK SA VUČICAMA

Zaprepašćeno gledaju šetači
kako se na travnjacima
u rosi
kraj mrtvog mora
iz noći u dan pare u jatima
bestidno
neumorino.
Gledaju krijući oči
Gledaju urokliivo
kako se ljeskaju tela
naočigled

Zastaju došljaci
i izdaleka
učitivo psuju naglas
I u sebi premiru

Na žalu seme sve više
potiskuje pesak u zamku utrobe
iz koje će nam doći u goste
peščani čovek sa vučicama

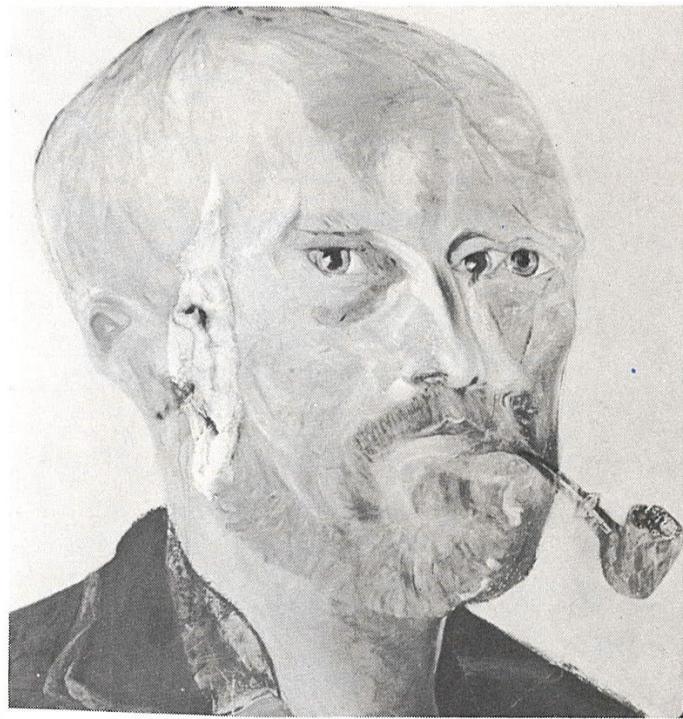
PRAŠINA

Prašina koja te svrbi po grudima
prašina koju ćemo obilizivati
Prašina koja se diže u vis
noseći opuške i druge tragove
Prašna prašina koju svi preziraju
sem Leonarda
meštira praha
Da, Vinčija, koji se divio
njenoj skromnoj geometriji

prevladavanje naturalističkog modela

(proze glembajevskog ciklusa)

branimir donat

Kada je Zola pisao ciklus romana o obitelji Rougon – Maquart imao je pred očima kao ideal viziju pozitivistički zasnovane povijesti i medicinu kao eminentno eksperimentalnu znanost. Pokušavao je na razne načine prikupiti činjenice i srediti dokumente o arivizmu jedne francuske obitelji pod Drugim carstvom. Bio je zaokupljen prikupljanjem dokumentacije koja bi na stanoviti način tvorila sustavnu kroniku epohe i ljudi u čijem kontekstu njihove pojedinačne sudbine funkcionišaju kao logična posljedica dluštvenih zakonitosti.

Poetiku Zolinih romana spomenutog ciklusa stoga određuje logika socijalnog determinizma. U svojim tekstovima o temi romaneskne umjetnosti, Zola će gorljivo, tumačeći eksperimentalni značaj svog istraživanja, govoriti o smislu stvarnog, konkretnog, zanimati će ga uloga ljudskih dokumenata i njezin udio u funkcionalnom, razmišljati će o problemu literarnog opisa, o udjelu novca kao novoj mitskoj konstituanti društvenog ugovora, a ako se na kraju prisjetimo što je još sve koristio da bi postigao efekt zbiljskog, da bi ostvario posvemašnju iluziju konkretnog života, onda konačno počinjemo shvaćati težinu i veličinu ambicije koju je vlastitim perom na kraju i ostvario.

Da bi razotkrio mehanizam društvenog uspjeha, Zola je portretirao pojedince, ali uvijek okružene gomilom, anonimnom masom na skupnoj fotografiji francuskog društva s kraja prošlog stoljeća. Za njega je pojedinačni slučaj koji potvrđuje društveno sankcionirano pravilo. Pronalazeći uvjerenjivi pimjer, Zola ga je odmah pretvarao u neoborivi dokaz. U predgovoru *Therese Raquin*, dakle u doba kada se tek pripremao za velebnu građevinu Rougonovih, Zola je pisao: »Nastojao sam da u tim životinjama pratim, korak po korak, potajno djelovanje strasti, instinktivne pokrete, umne poremećaje nastale posljive nervne krize. Ljubav mojih junaka se svodi na zadovoljstvo, koje je proisteklo iz potrebe, zločin koji čine je posljedica njihove prelijube, posljedice koje prihvaćaju kao što vuci prihvaćaju klanje paca; ukratko, osjećanje koje samo bio primoran nazvati gržnjom savjesti je, jednostavno, nered organske naravi, pobuna nervnog sistema koji se teži oslobođenju svih veza. Duša je sasvim odsutna; ovo priznajem s lakoćom, jer sam ja tako želio«. O utjecaju naturalizma u hrvatskoj književnosti raspravljalo se mnogo u povodu Evgenija Kumičića, međutim, mislim da je vrijeme konačno utvrditi da je tim rakenovskim putem, tim putem posvemašnje demistifikacije vrijednosti, prvi, a možda i jedini do dana današnjeg, krenuo kontroverzni Janko Polić Kamov. Hereditet, ustreptali nerv i animalni porivi i u njegovu fragmentarnom djelu ostaviti će snažan motiv i poticaj za tumačenje zbilje. Taj zolinski determinizam je oko 1910. nezaobilaziva realnost za dio hrvatske književnosti. Kada 1913. Vladimir Čerina objelodanjuje u Rijeci književnu studiju *Janko Polić Kamov*, čitamo zapisano u povodu neobjelodanjenog romana *Isušena kaljuža* (tiskom će se pojavit tek 1957. što će reći nastavak na str. 60

blaj ★ bori ★ brašnjo ★ briner ★ bubner ★ r. dražić ★ kornford ★ lažić ★ melvinger ★ misailović
★ o' hara ★ paraušić ★ petković ★ purčar ★ risojević ★ šinković ★ špiro ★ zagoričnik ★ živančević